

HEMBYGDSBLADET

Medlemstidning för Vikingstad Hembygdsförening Nr 2 1998

VIKINGSTAD

- En historisk beskrivning -

- Från 1317 till nutid -

Denna skrift är resultatet av en studiecirkel inom Vikingstad Hembygdsförening i samarbete med Studieförbundet. Vi har använt oss av material från hembygdsföreningens samlingar samt försökt att gemensamt dra oss till minnes hur det var där källmaterial saknades. Vi gör inte anspråk på att detta skulle vara en fullständig och komplett historiebeteckning över Vikingstad men hoppas att Ni skall finna det vi har åstadkommit intressant. Om något saknas eller är utelämnat av någon anledning är vi tacksamma för kompletterande upplysningar som kan komma till användning i ett eventuellt kommande nytryck av denna skrift.

©Vikingstad Hembygdsförening

Byggmaterial BYGGNETTO till lågpris

Vikingstad
Öppettider:
Vard 0800 - 1830
Lörd 0800 - 1300
Tel 013/807 55, 814 55

Vi hjälper Er med

- Blommor inne och ute
- Brudbuketter, Sorgblommor
- m m alltid till bra pris

013 - 800 75

Vard 9-18 Lörd 9-13 Söndag 10-12

*Kvalité blommor
längre*

Vikingstad Sko & Skinnservice

Öppettider:
Vard 1600 - 1830
Lörd 1000 - 1300
Tel 010/2119625, 010/2912850

Omslagsbilden visar Vikingstads stationshus där man bakom det nuvarande namnet Vikingstad kan skymta det gamla, Bankeberg.

Fotografiet har välvilligt ställts till hembygdsföreningens förfogande av Peter Enderlein som tog bilden 1983.

=Vivo=

=Vikingstad=

ÖPPET: Måndag-Fredag **9-19**
Lördagar **9-17**

Mimergatan 12 - **013-800 10**

Välkommen till
**BUTIKEN MED
DEN PERSON-
LIGA SERVICEN**

Thomas & Maria
med personal

**PIZZERIA
WIKING
RESTAURANG**

*servering & avhämtning
även av
glutenfri pizza*

tel: 804 02

vardagar 16.00-22.00 lörd - sönd - helg. 13.00-22.00
mimer gatan 14 Vikingstad E-mail: wiking@swipnet.se

VIKINGSTAD ÅKERI AB

Tel. 805 30, 809 00, 809 93, 809 94, 800 51 VIKINGSTAD

Godstransporter utföres snabbt, säkert och till human taxa

Även TANKTRANSPORTER – PAKETBILAR

Försäljning av Olja, Diesel, Grus och Jord

Välkommen till Frisören

W-Salongen

Fålösavägen 5

Tel. 013-804 39

Biltvätt

En välskött och ren bil ökar både körglädjen och andrahandsvärdet.

Livs

Här kan du handla livs & godis.
Är du sent ute med festpresenten hittar du alltid något gott eller trevligt att ge bort.

Gör-Det-Självhall

Du är alltid välkommen in till oss för att pyssla om din bil.

VIKINGSTAD

Mån - Fre 06.30 -19.00, Lör 08.00 -17.00

Sön 09.00-19.00

Välkomna

Arne & Petter

Däckservice

Vi säljer, reparerar, balanserar och byter dina däck.

Video Uthyrning

Alltid de senaste filmerna

Hyrsläp

Nya fräscha släp även biltransport finner du hos oss.

Nybakat bröd

Nygräddat bröd hela dagen även på beställning, ring.

Forntid och medeltid:

Socknens namn Vikingstad finns nämnt redan 1317. Då skrevs det Wikyngstatha. Men vårt samhälle Vikingstad har några gårdar vid "Bankes berg" som ursprung. Därför hette samhället länge Bankeberg.

Man har hittat fynd från både stenålder och tidig järnålder. I norra delen av samhället finns några gravfält från järnåldern. Vid utgrävningar i angränsande område 1983 hittade man en större boplatz från samma tid.

Vid Gästgivaregården står en runsten med inskriptionen: Torsten ristade runor efter Sigsten och Östen.

Alldeles i närheten låg under medeltiden flera gårdar. Namnet Bankeberg nämns för första gången i ett testamente år 1360, då en man testamenterar hela sin fastighet i Bankeberg till kyrkan i Vreta Kloster.

Vårt samhälle Vikingstad

Nya tiden fram till järnvägens tillkomst. En bondby centrerad kring Gästgivaregården.

- 1562 betecknas gårdarna i Bankeberg som frälsehemman och de ägs av diverse adelsläkter. De blir dock så småningom alla bondehemman.
- 1567 härjade danskarna under Daniel Rantzau i Östergötland. Vikingstads kyrka skadades, altarskåpet bortfördes som krigsbyte och prästgården brändes ner.
- 1642 finns ett gästgiveri, krogen "Bankebärgh" Det är då beläget på andra sidan vägen mitt emot den nuvarande Gästgivaregården. De andra gårdarna är Västergården, Östergården, Mellangården och Backgården.
- 1686 blir Mellangården löneboställe åt kronolänsman.
- 1691 flyttas Valkebo Härads ting från tingsstugan vid kyrkan i Gammalkil till Gästgivaregården. Under en period från 1691 växlade tinget mellan dessa båda ställen.
- 1752 brann i stort sett hela byn ner, sammanlagt 54 bonings- och uthus totalförstördes.
- 1764 slås de båda socknarna Rakered och Vikingstad ihop. De båda medeltida kyrkorna revs och en ny kyrka uppfördes i Vikingstad. Den var i stort sett färdigbyggd redan 1768, men invigdes först 1785.
- 1830 hade Gästgivaregården 8 egna hästar, 6 håll- och 81 reservhästar. Man skjutsade till Linköping, Mjölby, Skänninge, Sjögestad (i Vreta Kloster) Berg och Målbäck.
- 1843 - 44 genomfördes det laga skiftet.
- 1845 byggs ett nytt gästgiveri söder om vägen. Det är nuvarande Gästgivaregården. Gården ägdes då av friherre von Lingen.
- 1846 var ett svårt missväxtår och vargar härjade i socknen. En folkskola invigdes uppe vid kyrkan. Sedan 1842 hade barnen undervisats i sockenstugan bredvid. Ganska snart upptäcktes att den nya skolan var för liten, så barnen fick undervisas varannan dag, pojkar tre dagar och flickorna två dagar i veckan. På lördagarna var det gemensam kyrkosång.
- 1840-talets senare del flyttades en byggnad från Gismestad och placerades vid vägskälet nära Gästgivaregården. Huset är från omkr. 1750 och en av de äldsta byggnaderna i nuvarande samhället. Det blev tingshus för Valkebo Häradsrätt fram till 1917. Därefter har där varit skola och från 1926 till 1972 missionshus. Huset är numera privatbostad.
- 1857 köpte Valkebo Härads hållskjutsskyldiga bönder Gästgivaregården av Carl J. Ajaxsson, som förvärvat den av von Lingen. Samma år startades skjutsstationen i Mellangården. Skjutsstationen fanns kvar några år efter det att gästgiveriet upphört år 1914. Så småningom ersattes hästskjutsarna av bil.
- 1863 beslöts på kommunalstämma att anställa en examinerad barnmorska.
- 1865 startade Valkebo Bank sin verksamhet i två rum i Gästgivaregårdens östra flygel. Där fanns också byn enda speceriaffär fram till 1885. Dessutom fanns här byns telefonväxel. Alla bybor kunde sedan länge hämta sin post vid Gästgivaregården, för postdiligensen Stockholm - Ystad stannade alltid här för att byta hästar.

Tiden efter järnvägens tillkomst. Samhället växer fram. Centrum flyttas norrut.

- 1873 öppnas järnvägslinjen Linköping - Mjölby. Järnvägsstationen heter Bankeberg och ligger ung. 500 meter norr om den ursprungliga byn. På stationen öppnas en postexpedition.
- 1871-1892 byggs flera hus i närheten av stationen.
- 1883 stängdes brännvinsboden Stenföten för gott. Den var inrymd i Gästgivaregårdens västra flygel.
- 1885 byggs en speceriaffär, "Nybergs", vid stora landsvägen mitt emot Gästgivaregården. Den upphörde 1968, då affären, "Bjarnes" flyttade till nybyggda posthuset. Fastigheten revs 1975 och tomten är fortfarande obebyggd. Affären i posthuset är nu en Vivobutik.

- 1885 fanns det två spannmålsaffärer alldeles norr om järnvägen. De slogs samman på 1930-talet. Senare blev anläggningen Göta Lantmäns och numera heter den Odal.
- 1886 öppnades ett mejeri vid Västergården. Det var i bruk i c:a 20 år. Därifrån levererades smör till olika delar av landet per järnväg.
Huset blev först privatbostad. Omkring 1965 var det "lekis" och nu är det åter privatbostad, sedan förskolegruppen flyttat till fritidsgården.
- 1890 uppfördes en speceriaffär, "Blüchers", nere vid stationen. Affären upphörde 1972. Huset är nu privatbostad.
- 1897 grundades den äldsta industrin: Forss Mekaniska Verkstads AB. Man nytillverkade och reparerade främst lantbruksmaskiner. Den första verkstaden låg vid järnvägen. Lokalen övertogs sedan av maskinfirmen David Andersson, som senare blev Sparman.
- 1902 var det nya bankhuset färdigt. Det användes till 1944, då banken flyttade in i sitt nuvarande hus på Mimergatan. Vid seklets början drevs Bankebergs Hotell i bankhuset. Senare var där matservering och kafé till in på 50-talet. 1963 - 70 var pastorsexpeditionen inrymd i bankhuset. Detta bankhus är nu ombyggt till lägenheter.
- 1904 uppfördes ett nytt mejeri norr om järnvägen. Där startades en mejeriskola 1934.
- 1904 Mejeribyggnaden, en tegelbyggnad, finns fortfarande kvar och inrymmer flera mindre industriföretag.
- 1910 beslöts bygga småskola i Bankeberg. Skolan brann ner en julidag 1925. Ett nytt skolhus, som fortfarande är i bruk, stod klart i okt 1926.
- 1911 uppförde nykterhetslogen föreningshuset Valhall. Där spelades teater och anordnades många fester. Valhall är besungen av Tage Danielsson. Hans mamma spelade teater där i sin ungdom. Valhall såldes 1966 till N. Valkebo kommun. Man kunde hyra lokalerna under flera år till olika aktiviteter. Nu är huset privatägt.
- 1917 till någon gång på 40-talet drevs bageri och kafé i villa Annero på Fålösavägen.
- 1917 etablerades Bankebergs Handelsträdgård norr om järnvägen. Den fanns kvar till 1947. 1965 köpte kommunen marken och anlade idrottsplats. Åtskilliga villor uppfördes även på området.
Ytterligare en handelsträdgård anlades 1922. Den finns fortfarande kvar och heter Vikingstads handelsträdgård.
Ursprunget till firman Vikingväxter är också från denna tid. 1927 fanns nämligen ett trädgårdsmästeri vid f.d. torpet Berget. Det ägdes och drevs av Erik Fack. Detta och en trädgårdsanläggningsfirma från 1965 köptes av nuvarande ägaren till Vikingväxter 1976.
- 1920-talet till 1932 var det bageri- och kaféörelse i Knuthem, som nu är Mimergatan 2.
- 1920 bildades Bankebergs frivilliga brandkår. Från 1925 fanns brandstationen vid nuvarande trafikiosken. Brandkåren finns fortfarande kvar, sedan 1954 i nya lokaler.
- 1921 anlades en bilverkstad vid stora landsvägen. Lokalerna övertogs i slutet av 50-talet av Jönckes Maskin AB, som efter c:a 10 år flyttade till Bröderna Forss lokaler i det nya industriområdet väster om samhället.
- 1922 anlades ett dubbelspår vid järnvägen. Fram tills nu hade det bara funnits enkelspår.
- 1924 öppnade Martin Klasén skrårderi i Furuskogen, nuvarande Nälkatan 8. Den upphörde på 60-talet.
År 1924 fanns även distriktsköterska på orten. Sedan 1981 ligger distriktsköterske-expeditionen på Idrottsvägen. Den hör till Kärna Vårdcentral.
- 1927 bytte Bankebergs station namn till Vikingstad. Det hade skett en del förväxlingar innan, gods till Bankeberg hade skickats till Bankeryd i stället.
- 1928 startade ytterligare en speceriaffär, "Sjölanders" i Lövingsborg, Mimergatan 8. Den flyttade senare tvärs över gatan och heter sedan 1969 Vikingahallen. En elaffär flyttade sedan in i det forna affärshuset. I närheten, i villa Forsby nuv. Lokegatan 5, fanns en köttaffär. Den flyttade efter 10 år över till det hus som nu inrymmer Sia's Blommor. Där låg f.ö. på den tiden även en mjölkaffär.
- 1929 uppfördes en snickerifabrik norr om järnvägen. Där tillverkades bl.a. möbler och bilkarosser. Invid låg även en måleriverkstad. Fabriken lades ner 1942. 1965 uppfördes en ny snickerifabrik på västra industriområdet.
- 1930 etablerades Bankebergs Smidesverkstad vid den gamla bysmedjan. Verksamheten utvecklades från smide till rör och värmeteknik i större skala. Sedan 1970 är där ett VVS-företag, Nylanders VVS-installationer AB.
- 1930-talet startade en silverrävsfarm. Den var Östergötlands första och låg norr om nuvarande Barrskogsvägen. Ytterligare två pälsdjursfarmar anlades senare på samma område. Samma tid d.v.s. på 30-talet fanns även ett kafé i anslutning till Nybergs affär. Det upphörde 1945 och lokalen blev sedan herrfrisering.
- 1931 byggdes ålderdomshemmet Gammelgården. Huset har byggts till flera gånger. Det är numera ett privat sjukhem. Ett servicehus finns sedan en tid på Kalvhagsområdet.
- 1932 byggde Ernst Kardell en snickeriverkstad i Iselund, Mimergatan 10. Han drev även cykelverkstad i snickeriet. 1950 - 54 fanns en cykelaffär i Vikslund, nuvarande Mimergatan 21. Sedan 1969 finns en cykelaffär på Fålösavägen vid järnvägen.

- 1933 - 62 hade Logen Vikings byggnadsförening förutom Valhall även en festplats i Solmark. Tidigare fanns en festplats med dansbana i björkdungen mellan Nålgatan och Handelsträdgården.
- 1940 startade bageri- och kaffestuga i Vikingsborg uppe vid landsvägen, som fr o m 1946 kallades Riksettan. Det drevs i ca 25 år.
- 1946 startade Åkes bageri i Forsby, Lokegatan 5.
- 1948 lades mejeriet ner och Sparmanfabriken flyttade från f.d. Forss verkstad till mejeribygnaderna norr om järnvägen. Därifrån flyttade de 1979, då den nya fabriken stod färdig. Nu finns i de gamla byggnaderna en mängd olika småföretag. Och nya Sparmanfabriken är nedlagd.
- 1951 startade Linnés åkeri. Det finns fortfarande kvar och är ett stort företag. De kör bl. a. oljetransporter.
- 1952 bildades Norra Valkebo kommun genom en sammanslagning av de fem socknarna Vikingstad, Rappestad, Sjögestad, Västerlösa och Björkeberg.
- 1952 startade bibliotek på Fållåsavägen. Det lades ner i början av 90-talet och numera är det damfrisering i lokalerna.
- 1952 började bagerirörelsen, som så småningom skulle bli Mor Astrids Bagarbod, på Mimergatan 7. Bageriet låg från början där nuvarande Pizzeria Viking ligger. Bagarboden är nu stängd.
- 1953 öppnades damfrisering i källaren på Mimergatan 7. En herrfrisering fanns på Torsgatan 27 från år 1959. Sedan 1972 ligger herrfriseringen på Fållåsavägen 5.
- 1954 inköptes Västergården med tillhörande del av Backgården och byggnationen i västra och senare östra bostadsområdet tog fart.
- 1954 fanns en polisstation med arrestlokaler och 5 tjänstgörande poliser i huset med den nybyggda brandstationen. Dit flyttade senare kommunalkontoret. I dag är det skolexpeditionens lokaler.
- 1958 satte byggnationen på skolans tomt fart. En paviljong med två skolsalar byggdes. Den togs i bruk vårterminen 1959. "Långa längan" med skolsalar byggdes också, likaså träslöjdssalen och gymnastikbyggnaden. 1963 invigdes matsalen och så var det färdigbyggt för lång tid framåt. Kommunalkontoret låg också på skolområdet. När Valkebo kommun upphörde 1971 gjordes den byggnaden om till textilsal och ytterligare ett klassrum.
- 1959 - 70 fanns en fiskaffär på Västerleden 20.
- 1962 startades ytterligare ett åkeri, Ingemar Carlssons Åkeri AB. Det finns fortfarande kvar.
- 1962 Riksettan heter nu E4:an.
- 1965 förvärvade kommunen Bankebergs Handelsträdgård, på vars mark idrottsplatsen, badet och åtskilliga villor uppfördes.
- 1966 öppnades nya E4:an söder om samhället.
- 1969 tillkom Centrumhuset. Dit flyttade posten från järnvägen och affären från landsvägskorset. Samma år byggdes Gulfmacken, som numera är en Q8-mack. Första ägaren var "Nisse på macken".
- 1969 övertog Hugo Jacobsson och Lars Karlsson en bilverkstad vid Backgården efter Per Lind. Verkstaden upphörde 1996.
- 1970 den 7 augusti invigdes Valkebobadet av landshövding Per Eckerberg. Det första daghemmet, Backgårdsgatan, öppnas.
- 1971 inkorporerades N. Valkebo kommun med Linköpings kommunblock.
- 1972 invigdes Vikingstads Missionskyrka.
- 1973 upphörde Vikingstad som järnvägsstation. Tills nu hade det stannat fyra tåg om dagen i vardera riktningen. Tågtrafiken ersattes av bussar.
- 1974 flyttade wellpappfabriken från Malmslätt till Vikingstad. Den har hetat Kinnawell, Esselte Well, Tambox och nu Pakenso och är f.n. vår största industri.
- 1975 färdigställdes en gång- och cykeltunnel under järnvägen.
- 1976 får hembygdsföreningen dispositionsrätt till Mellangården.
- 1977 Byggs en fritidsgård, Västerleden. Här ryms fritidsgård, fritidshem och förskolegrupper. 1970 och några år framåt fanns en ungdomsgård strax norr om järnvägen, Lyckhemsgården.
- 1978 invigs Kyrkans Hus med församlingsgård och pastorsexpedition. Samma år startar ytterligare ett daghem, Alkottsgatan.
- 1979 öppnas nya motorvägen och det finns inte längre någon avfart till Vikingstad.
- 1994 behövdes ytterligare skollokaler. Den här gången blev det en paviljong, Ängslyckan.
- 1995 invigs pendelstationen. Nu kommer vi till Linköping på 7 minuter! Det stannar över 30 tåg på vardagar och mellan 17 och 20 på lördagar och söndagar. För biltrafiken finns nu en tunnel under järnvägen, så att man slipper stå och vänta vid nedfällda bommar.
- 1996 inköptes Mellangården av hembygdsföreningen.
- 1997 döms skolans lokaler i "långa längan" ut och rivs på grund av mögelproblem. Några baracker ställs tills vidare upp på skolgården.

Vikingstad har nu blivit ett ganska stort samhälle. De flesta pendlar till arbets-platser mer eller mindre långt från samhället. Det är länge sedan den lilla bondbyns dagar. Men de ursprungliga mangårdsbyggnaderna finns så gott som alla kvar.

Gästgivaregården driver fortfarande lantbruk.

Mellangården har blivit hembygdsgård.

Västergården och **Backgården** är privatbostäder.

Ett av husen till Västergården är scoutgård.

Stöd bevarandet av Vikingstads kulturarv.
Bli medlem i Hembygdsföreningen

Bilder från förr:

Mimergatan 6 som en gång i tiden inrymde Vikingstads telefonväxel.

“Bonn på Druvan”

Växeltefonist Edit Samuelsson
från växelstationen på
Mimergatan 6 (1924)

De sist boende på Bankebergs Mellangård (hembygdsgården)
Filip och Albin Nilse.

ICA

Vikingahallen
013-80060

Vikingstad

Din matbutik "Mitt i byn"

med ett brett livsmedels-sortiment

- manuell delikatessdisk
- personlig och bra service
- nära till pendeln
- ett 30-tal fria P-platser
- miniapotek & apotekslåda
- ombud Kemiska Star Tvätt
- lottförsäljning

PÅ BESTÄLLNING GÖR VI:

LANDGÅNGAR · SMÖRGÅSTÅRTOR · EXOTISKA PLANKOR

Öppettider

mån-fre 9⁰⁰-19⁰⁰

lördag 9⁰⁰-17⁰⁰

söndag 12⁰⁰-17⁰⁰

Välkomna!

MACJANGIUS GRAFIK & REKLAM

Box 100 · 590 50 Vikingstad · Backgårdsgatan 1A

Tel 013-80880 · Fax 013-80886 · GSM 070-55 80880 · E-post: per@macjangius.se www.macjangius.se

Öppettider

Vardagar 14.00–18.00

Lördagar 9.00–12.00

Vikingstads Cykel & Trädgårdsmaskiner

Backgårdsgatan 1B · 590 49 Vikingstad · Tel. 013-803 09 · Mobiltelefon 010-203 12 12

Bevara vårt kulturarv - köp gamla ting med värde som varar

postbanken

Jätteöppet. Jättenära. Jätteenkelt.

Öppet Må-Fre 12.00 - 18.00, Lö 10.00 - 12.00

Välkomna!

Vänd Dig till ett företag på orten.

BJ Shopen	808 55
Hårboden	800 30
Ingemar Carlssons Åkeri	812 14
Karolinaboden	813 60
Sia's blommor	817 46
Södergårdens tapetserarverkstad	823 33
Vikingväxter	814 40

Studie
främjandet

Linköping

... att lära, skapa och utvecklas ...

I Studieförbundet kan du göra det i gemenskap med andra.

- Upptäcka och utforska naturen ...
- Fördjupa dig i färg och form ...
- Bli en bättre jägare eller fiskare ...
- Skapa dramatik på teaterscenen ...
- Nä insikter i hundens psykologi ...
- Slipa dina argument i skoldebatten ...
- Utveckla och nå ut med din musik ...
- Lära dig handla miljövänligt ...

Allt detta – och mycket mer – kan du göra i Studieförbundet!

I alla våra studiecirkel och andra utbildningar har vi kunniga ledare som ger vägledning och inspiration. Och en effektiv studieform där kunskap skapas i mötet mellan människor.

I Studieförbundet kan du lära, skapa och utvecklas på dina egna villkor – vare sig du är nybörjare eller vill höja din kompetens i ett ämne.

Våra stora ämnesområden är natur, djur, miljö, kultur och musik.

Välkommen

Välkommen till Förenings Sparbanken

Vikingstad Hembygdsförening tackar sponsorer och annonsörer för välvilliga bidrag. Vi tackar även alla andra som genom ideellt arbete har bidragit till denna historiebegränsnings tillkomst.